

Miként a Csillagok...

„És sokan azok közül, akik alusznak a föld porában, felszerkennek, némelyek örök életre, némelyek pedig gyalázatra és örökkévaló utálatosságra. Az értelmesek (az igazak) pedig fénylenek, mint az égnek fényessége; és akik sokakat az igazságra visznek, miként a csillagok, örökkön-örökké úgy ragyognak.”
Dániel 12,2-3

Minden esztendőnek ezen a táján a nagy Kijelentésben nemcsak Istentől ihletett bibliás vallomásokhoz menekülünk, mint az előbbi szentírási idézet, hanem megkeresünk, vagy magunk fogalmazunk meg őszinte emlékezésektől terhes, áldott gondolatokat. Ez utóbbiak is eljutva a megfogalmazásig, vagy csak a sóhajtásig, mert a Mindenható úgyis megérti azokat, felérnek a Dániel könyvében megörökített, hiszen a szereteteinkre való gondolás és emlékezés mindig Istentől áldott hitpróba, erőgyűjtés.

Ratkó József Illyés Gyulának dedikált versében írja: „Mégiscsak ők tartják a földet, / drága halottaink./ ...vannak már annyian, / mint égen a csillag, annyi / szülém, lányom, fiam. / Ház épül rájuk; tartanak / falat, falut, hazát. / S jövőnk, ha van, ők cipelik / még ezer éven át. / Mert mindent elbírnak, hiszen / mi vagyunk a teher. / Vagyunk mi olyan gyöngék, árvák - / minket is vinni kell.” Jékely Zoltán azoknak megtartó erejéről szól, akik előttünk jártak: „Így táplálnak még most is a holtak, / S élnek, amíg emléküket áldjuk! / Kárba nem vész a vetőmag jó földbe hullva, / És a talentumok is csak sokasodnak méltó kezekben.”

Egyéni, kis világunkból lépünk ki most nemzeti, nagy családunk fájdalomainak világába. Az értékörző gyermek megtartott fogadalma költői megfogalmazásából próbáljuk megérteni, hogy mit jelent az istenáldotta

szabadság, az a szabadság, amelyben Isten lelke vezérel minden szándékot, tettet, az a szabadság, amelyért mártírságot kellett vállalni oly sokaknak:

„Édesapám, / Egyszer régen, már nagyon betegen / Azt mondtad nekem: / Fiam, lehet, hogy én most meghalok; / Ha változnának majd a csillagok, / S új csillagok között / A magyar föld megújultan forog / És ősz lesz és a síromon / Virág már nem terem. - / Gyere ki akkor, s virágüdvözletként / E hírt mondd meg nekem! // Édesapám, drága öreg - / Halottak napja s Élők napja közeledik. / S immár kimehetek s elmondhatom / A látottakat és hallottakat: / A béna jár és lát a vak - hall a siket - / Meggyógyulni látok mindeneket / És feltámadni a halottakat. / A szabadság e fejedelmi őszben / Egyszer vértelenül virít, / S szegény magyaroknak mindenfelé / Az Evangélium hirdetik. (Reményik Sándor)

50 évvel ezelőtt nem virított vértelenül szabadságunk, vér folyt a pesti utcán és vézett a nemzet, a forradalom alatt, de november 4-től újabb évtizedeken át, mert a Gonosz Birodalom förtelmes poklot zúdított e kis hazára, és a vele együtt érző, szomszédságba szakított testvéreire és minden rokonszenvezőre. Hazug évtizedek után sem vált valóra az istentelen, ateista, nemzetpusztító internacionalista szándék, sok-sok helyi csatlós álmával együtt: „Miért nem pusztult ki,

ahogy kérték? / Miért nem várta csendben a végét? / Miért, hogy meghasadt az égbolt, / Mert egy nép azt mondta: Elég volt!” (Márai Sándor)

Hisszük, hogy a napokban milliőnyi gyertya fog gyúlni az ablakokban, kapualjakban, temetőekben, emlékhelyeken vagy csak a szívekben. A gyertyák csonkig égnek majd, az emléklángok is kialszanak, az őszi harmat elhervasztja a koszorúkat. Feltezzük-e a kérdést a félévszázados évfordulón, hogy mi lesz ezután? Életünkben is kialszanak a lángok, vagy tovább melegítenek, bevilágítják jövőbeli utunkat? Hiábavalóságok hiábavalósága lesz minden ünnepi megemlékezés, fájdalmak idézése, sebek feltépése? Hogy ez értékváros, acsarkodó, egymásnak feszülő világban ne így legyen, ne legyen keserű szájjal egész emlékezősorozatunknak, úgy kell tennünk, mint az a lovag, aki a szent sírról a gyertyát égve hazavitte: „Azóta szívem mélyén ragyog / A viharfújta, szellengette láng: / És el nem oltják semmi viharok! / Egy lángot adok, ápdold, add tovább! / És gondozd híven...!” (Reményik Sándor)

Annyi minden el szeretné oltani 1956-nak eszméltető fényeit, nemes, nagy cselekedetekre sarkalló, lelkünket melengető lángjait. Életünk egészről oly sokan le szeretnék szedni még mindig azokat a csillagokat vagy, amelyek számunkra már hosszú idő óta fényesen ragyognak. Hinnünk kell, hogy állhatatosságunk nyomán nem sikerülhet ez sem, mint ama betlehemi csillagnak az eltüntetése vagy kicserélése hamis fényű, hulló csillagokkal vallásos életünknek egén. Mert 1956 hősei, élők, elesettek, kivégzettek, meggyaláztak, megnyomorítottak, elüldözöttek vagy elbujdosottak „hősnél többek, győztesek voltak, / győzelmüknek jele a holnap. / Állj sírjaiknál sorfalat, / S hol titokban fedték el őket, / Köszöntse fény a temetőket, / S e hurrázatlan holtakat!” (Horváth Imre) Olyan sok mindent felszínre hoz mindig egy ilyen

nagy hatású ünneppsorozat, kezdve az igazi emlékezéstől a szinte kegyeltsértést elkövető „hosszú, csahos nyelvvel hazaszeretőkig” – ahogy Gyóni Géza fogalmaz egyik versében. Igaz fájdalomokat, könnyeinket, amit történelmi tragédiáinkért érzünk és hullatunk, de amelyekből mindig megújult a nemzet, szinte szégyellnünk kell, mert nemzedékekkel próbálják elfeledtetni vagy hazug módon beállítani nagy nemzeti sorsfordulóinkat.

Kis egyházközségünk más emlékművek mellett a templomkertben 2001-ben egy 1956-os emléket is emelt „Mi nem felejtünk” felirattal. Most, a fél évszázados évfordulón, a városi emlékezés befejezéseként templomunk falán „Az igazak emlékezete áldott” felirattal márvány emléktáblát avattunk. Ezekkel a szerény emlékekkel keresztény-magyar jövődönknek kívánunk üzenetet hagyni, jeleket, ahogy Ratkó József fogalmazta: „Amerre jártunk, holtakat / hullattunk, százat, ezreket. / Hadd tudná,

aki megmarad / hogy HAZA melyik út vezet. / Megjelöltük a köveket, / az őrtüzekből csillagló eget, / véstünk a fába – nem szívét –: / nyilat! Hazánkra szegezett / vágyat, zokogva, hogy az Úr / mentené meg a nemzetet. / ... Mi mindenütt idegenek, / jöttmentek voltunk és vagyunk, csak / ebben az öl- és ölmeleg / hazában találtunk helyet, / házat és nyugodt sírt magunknak, / Csak itt lehetünk emberek / s magyarok hitünkhöz hívek!”

Balácsi László

Farsang a böjtben

Jeroboám király fia, Abia beteg lett. A palotában mindenki ideges. Mi lesz, ha meghal a gyermek, Izrael trónjának örököse? A bálványimádásra vemedett király minden kuruzslójának a tudományát kipróbálta már. Hiába. A pogány istenek papjai sem tudnak segíteni. Ekkor a királynak eszébe jut, hogy valahol Silóban él egy próféta, Abia, talán ő segíthet. El is küldi a feleségét: „Kelj fel most, változtasd meg öltözeted, hogy meg ne ismerjenek, menj el Silóba, Isten igaz emberéhez, ő majd megmondja, mi történik a gyermekkel.”

A királyné el is ment, s mikor a próféta házához ért „másnak tetteté magát”. A vak próféta Isten sugallatára megismeri őt: „Jöjj be, Jeroboám felesége. Miért tetteted magad másnak? Miért hordozol álarcot? Miért leplezed természetes önmagad? Miért nem vagy őszinte?”

Egy olyan kérdéssel állunk szemben, melyet egyszer az élet feltesz mindenkinek, egyénnek és közösségnek. Egyszerű és mégis tragikus kérdés, de mindig időszerű. Az élet bizonyos szakaszában, talán akkor, amikor úgy látszik, hogy minden csendes, s a szívek egyöntetűen dobognak, a vágy már beteljesedett, az ígélet valóra vált, s nincs már új a nap alatt, hirtelen jön, nem tudni, honnan és hogyan egy drámai rámutatás: „Miért tetteted magad másnak...?” És erre a kérdésre feljajdul a lelkiismeret, megrendül a templom fundamentuma, meghasad a föld és az ég kárpitja,

megzavarodik az agy, összezavarodnak a nyelvek, megtébolyul a vér, bárgyú lesz az akarat és omlik, omlik a jaj és a kín. Zúg, mint a sziklákat tépő, időt maró zivatar. Miért...? Miért...? Miért...? Malomkő súllyal nehezedik az egyén és a közösség életére, s nem enyhül addig, míg le nem hull az álarc és a tettetés maszkja, míg az ember meg nem találja ismét saját magát, s le nem veti a bohócok csörgős sipkáját..., a magára öltött idegen és csúfos farsangi ornamentikát.

Jeroboám király feleségének az esete sok ezer évvel ezelőtt történt, de azóta is ismétlődik az ember életében, s ki tudja, meddig fog még hangzani a kérdés: miért tetteted magad másnak?

A múltnak futó szemlélete is meggyőző arról, hogy az embernek milyen bámulatos alkalmazkodó képessége van. Királyok, vezérek, dilettánsok esztelen szeszélyei után úgy idomítja magát, mint a kígyó a terep göröngye után. Az alkalmazkodásnak azonban határa van. Az acél hajlik, egy darabig, de ha lehetetlen idommá nyomorítod, eltörik. Az ember is a lehetőség határáig alkalmazkodik, de azon túl már tragikus feladat elé állítja a történelem, hogy lehetetlen idommá, figurává nyomorodjék.

Volt olyan, aki próbálta ezt, s a lelke acélja eltörött. Mások más utat választottak: a színlelés, a tettetés útját. Álarcot gyúrtak, formáltak, faragtak, festettek, s magukra öltötték. Olyanná váltak, mint a kaméleon, mely a terep színét veszi fel, csak hogy hajthatatlan

ellenségeit megtévessze. Az önvédelem útja ez. A ravaszság eszközeinek igénybevétele az önmentés rettentő harcában. Felteszi az ember az engedelmesség álarcát az arcra, melyen lázadás tüze ég, a hallgatás, a némaság álarcát a szájra, mely a szabadság után kiált, a vakság halotti maszkját a szemre, mely a fény után epedez.

Ezt cselekedte a zsidó nép is. A fogság megaláztatásában Babilon síkságán, a fáraók piramisainak tövében az engedelmes szolganép álarcát tette fel. De álarcot viselt magán Salamon király alatt is, aki bár nyugalmat és békét teremtett, a nép, a változatosságot, a szereplést kedvelő nép számára ez az egyhangú mozdulatlanság, ez a zajtalan, eseménytelen élet unalmassá vált. Letépte a meghunyászkodás álarcát, felhúzta ösztönelete zsilipjeit, hadd zúgjon le a visszafogott feszültség. Megnyílt a nép előtt a bálterem ajtaja. Zúgás és tömegőrület kértek be bocsátást a nagy lakomára.

Roboámnak, Salamon király fiának gúnykacajos hangok kiáltották a vádat és a mentséget: „... a te atyád igen megnehezítette a mi igánkat, de te most könnyebbítsd meg atyádnak kemény szolgálatát és a nehéz ígát, amelyet mireánk vetett”. (1Kir 12,4) „Uram, elég volt nekünk az áldozat, elég volt a nyugalom és a zsoltár: igen hosszú volt az út és a pihenés, engedj utat az indulatoknak és a vágyaknak!”

Mi történt voltaképpen? Nem őszinte megnyilatkozás, csupán álarccsere. A szolgaság álarcát felcserélték

folytatása a 4. oldalon

Simén Dániel

Farsang a böjtben

folytatás a 3. oldalról

a mulatozások farsangi álarcával. a békés egykedvűség és unalom álarcát színes komédiák álarcával.

Salamon király öröksége felett véres táncra indult a nép. Az indulóra nemsokára jaj felelt, a karneválon dögvész suhant át és táncoló lépések súlyos gyásszal a temetőhöz vezettek. A népeknek sorra ez volt a végzetük. Fáraók gazdagságának és lakomáinak ma már csak az emléke él. Babilon kultúráját eltemették a mulatozó napok. Új, friss, lendülő, de új halálra szánt népek léptek a farsangok útján. Athén és Spárta ifjai az idegenbe épített utakon hulltak el öntelt vágyak tombolása után. A hajdan rettegett Római Birodalom istenei szeme láttára aprópénzre váltotta a hírnevét és dicsőségét a könnyelmű és dorbézoló éjszakákon. Megunta a harcot, az uralmat, s az ősök erényét, s belekiáltotta halálos vágyát saját vérebe: „Csináljatok most már komédiát!”

Az önvédelem álarcát szörnyű napjai során a magyar nép is fölvette. Ezer éven át próbálta megtartani szabadságszerető, becsületos, természetes önmagát. Néha álarcot hordott, de nem ez volt a tragédiája. A tragédia ott kezdődött, hogy amikor levette magáról az álarcot, nem maradt meg álarcotlanul, hanem felvette nyomában másikat, az öntékozlás s a szilaj tivornyák álarcát. És ilyenkor, mint Abia, a vak próféta, Isten embere ajkáról, lelkiismeretébe nyilallott a vád: „...miért tetteted magad másnak?” Miért hordozol öntékozló álarcot? Miért kell látszathangulatok farsangján elfordulni Istentől, s az imádságot tapssal s a zsoldárt duhaj nótával cserélni fel? Miért kell képmutató bálványoknak hódolni, amikor arra hivatál, hogy csak az egyedülvaló Istent tiszteld, és csak öneki szolgálj, s embertársaidhoz légy őszinte? Számítatlan példa áll előtted: az igazak, nagyok példája, kik sem a Golgotán, sem a cirkuszok porondján, sem Déva várában nem voltak hajlandók istenfiúi arcukra feltenni a hazug célok, idegen indulatok álarcát.

A magunk által előidézett és megrendezett álarcos életet az egyik mély

gondolkozású író így írja le: „A kezdet kezdetén minden álarcos boltot belakatoltak, csak a Fortuna utcában maradt nyitva egyetlenegy bolt, még hamvazószerda után. Egész éven át, egyenként, titokban mentek oda az emberek, éjjel, amikor már becsukták a várkapukat és a tüzek kialudtak az utcák szegletén. A vevők között voltak olyanok, akiknek gögös volt a képük. Ezek aztán álarcot vettek maguknak. A kegyetlen emberek szelidet, a hívő népek hitetlent, az ostobák okosat, az okosak bárgyút. De azért legtöbben azok voltak, akik szenvedtek, és mégis nevető álarcot vásároltak. Úgy volt..., bizonyosan úgy volt. És az is, hogy, akik felvették vagy le sem vették többé soha, csak olyankor esett le róluk sötét éjjel, amikor egyedül maradtak, vagy amikor szerettek, vagy amikor pénzt láttak. Lassanként álarcban járt az egész világ. senki sem beszélt róla, mindenki hordta és az emberek elfelejtették egymásról, hogy milyen volt az igazi arcuk. senki sem tudta többé... senki sem...”

De jött egy ember, aki az álarcok mögött belenézett az emberek lelkébe, parancsolóan és feleletet váróan megkérdezte mindenkitől: „Miért tetteted magad másnak?” Megkérdezte az egyszerű halászoktól a tenger partján, a gazdag gögös ifjútól a palotában, a bűnös nőtől az utca szegletén, a farizeusoktól a zsinagógában, az elátkozott és megsiratott várostól, a templomba tódult emberektől.

Megkérdezte mindenkitől. S az álarc lehullt Isten országának hadseregéről, hogy meghódítsa az álarcos világot.

Az őszinték, az Istenfiak katakombák mélyén, cirkuszok porondján, genfi gályán és dévai börtönben nyílt arccal hirdették, hogy az igazaké, a gyermekies ártatlan, tiszta embereké az Isten országa. Az álarcos emberek bujkáltak és féltek, hallgattak és remegtek a rájuk zúduló kérdésektől: „Miért tetteted magad másnak?”

S habár a katakombák rég beomlottak, a máglyák rég kihunytak, a várak falai már alig állnak, az igazság és a kérdés él, hat és megremegtet, valahányszor befelé fordulunk, megfogy a kenyérünk és a kedvünk. S habár nagy az ellenállás az álarcos emberek rész-

ről, mi tudjuk és hirdetjük, hogy a világnak addig nem lesz békessége, a felzaklatott ember addig nyugalmat nem talál, amíg le nem hullanak az álarcok, míg egyszer farsangos álarc nélkül el nem jutunk a feltámadásig. És mindez főleg azért van, mert Jézus egyszer a földön járt és kérdezett: Miért tetteted magad másnak? Isten munkatársához nem illik bűnrejtő talár, Isten országa katonájához szertelenség, gyűlölet és fegyver. Isten gyermeke nem lehet álarcos, hazug, hanem imádkozó és szeretetre építő, az igazság föltámadásában hívő emberekben bízó munkatársa annak az egyetlen hatalomnak, mely az életet teremtette, az embert szereti és neki gondját viseli.

Milyen más lenne a világ, ha egyének és népek nem farsangi tornák pompázatos megrendezésén törnék a fejüket, hanem jézusi aláztos, de nem meghunyászkodó, őszinte, de nem képmutató, szédítő, de nem érdekhajászó ember megvalósításában versenyeznének. Milyen jó lenne, ha a gépek, munkapadok, íróasztalok mellett dolgozó és templom küszöbén álló emberek nem hétfégi farsangra és pénzre várnának, hanem a virágvasárnap bevonulásra, s arra az öröme, amely eltölti az embert, valahányszor őszinte, tiszta szívvel talál. Mennyire más lenne a holnap, nyugodtabb a pihenés, ha a tárgyalóasztalok mellett Isten országa építésének és biztonságának a kérdéseit tárgyalnák meg. Milyen jó lenne, ha örökre időszerűtlenné válhatna a kérdés: „Miért tetteted magad másnak?”

Husadik század megcsonkított, meggyötört embere, vedd le arcodról a hozzád nem illő, torzító álarcot, s légy végül Isten igaz gyermeke! A böjt az álarcok levételének időszaka. Az őszinte megnyilatkozásnak jó alkalma. Le hát a tétlenség álarcával, hogy felszabaduljon bennünk az őszinte, igaz ember, Isten gyermeke, hogy elindulhassunk a tiszta emberiség diadalmas feltámadása felé. Ámen.

(A szerzőt a fenti, 1957-ben írt beszéd miatt a kommunista diktatúra többéves börtönbüntetésre ítélte.)